

Київський університет імені Бориса Грінченка  
Інститут людини  
Кафедра психології особистості та соціальних практик

«ЗАТВЕРДЖУЮ»  
Проректор з науково-методичної та  
навчальної роботи  
  
(Олексій ЖИЛЬЦОВ)

« 01 » 09 2021 р.

## РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Теорія і практика сучасних психологічних досліджень»

для студентів

спеціальності: 053 Психологія

освітнього рівня: другого (магістерського)

освітньої програми: 053.00.05 Екстремальна та кризова психологія

спеціалізації: Кризове консультування



Київ – 2021

**Розробник:**

Поліщук Валерій Миколайович, доктор психологічних наук, професор,  
професор кафедри психології особистості та соціальних практик

**Викладач:**

Поліщук Валерій Миколайович, доктор психологічних наук, професор,  
професор кафедри психології особистості та соціальних практик

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри психології  
особистості та соціальних практик

Протокол від 31.08. 2020 р. № 8

Завідувач кафедри \_\_\_\_\_ (О.П. Сергєєнкова)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником  
освітньої програми 053.00.05 Екстремальна та кризова психологія)

31.08. 2020 р.

Керівник освітньої програми \_\_\_\_\_ (О.А. Столярчук)

Робочу програму перевірено

01.09. 2020 р.

Заступник директора \_\_\_\_\_ (Р.О. Павлюк)

**Пролонговано:**

на 24/2020 н.р. \_\_\_\_\_ (Сергєєнкова О.П.), «24» 08 2020 р., протокол № 7

на 20\_\_/20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (Сергєєнкова О.П.), «\_\_»\_\_ 20\_\_ р., протокол № \_\_

на 20\_\_/20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (Сергєєнкова О.П.), «\_\_»\_\_ 20\_\_ р., протокол № \_\_

на 20\_\_/20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (Сергєєнкова О.П.), «\_\_»\_\_ 20\_\_ р., протокол № \_\_

## 1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	основна	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4/120	
Курс	5	
Семестр	9	
Кількість змістових модулів з розподілом:	4	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, в тому числі:	120	
Аудиторні	32	
Модульний контроль	8	
Семестровий контроль	40	
Самостійна робота	40	
Форма семестрового контролю	екзамен	

## 2. Мета та завдання навчальної дисципліни

**Мета навчальної дисципліни** – розуміння та усвідомлення магістрантами функціональної значущості теоретико-емпіричних досліджень у психологічній науці та феномена «науки як цілісного унікального суспільного явища» з перспективою формування у них наукового світогляду з наступними домінуючими пізнавальними пріоритетами: 1) системне вивчення навколишньої соціальної дійсності (кризових, екстремальних і на надзвичайних ситуацій), на основі виокремлення та прогнозування актуальної психологічної проблематики у руслі загрозливих соціальних викликів; 2) попереднє унеможливлення суб'єктивних і споглядальних світоглядних настанов під час реалізації дослідницьких процедур на попередній, основній та завершальній аналітико-синтетичних стадіях пошукового процесу.

### *Завдання навчальної дисципліни:*

1) систематизувати теоретико-практичні знання, які презентують а) наукові концепції (парадигми) і наукові школи (філософські, психологічні, філософсько-психологічні, педагогічні тощо), завдяки яким визначаються методологеми сучасної психологічної науки, б) адекватне (доцільне, завершене) формулювання гіпотез, визначення мети і дослідницьких завдань, в) критичний аналіз отриманих дослідницьких результатів;

2) спрогнозувати актуальну психологічну проблематику (передусім – у контенті кризових, екстремальних і надзвичайних ситуацій) у становленні особистості через базовий зміст а) загальнонаукових дослідницьких методів (спостереження, експеримент, самоспостереження) із специфікою їхнього застосування у психологічній науці та б) функціональне призначення власне

галузевих психологічних методів дослідження (опитувальники, тести, аналіз продуктів діяльності тощо);

3) розробити у руслі смислових досягнень світової (зокрема, радянської та української) психологічної науки і суміжного наукового знання (філософія, біологія педагогіка, соціологія тощо) перспективні теоретико-практичні наукові уявлення про «теорію і практику сучасних наукових досліджень» на основі індивідуальних і групових соціальних запитів громадян в умовах нинішніх соціальних викликів і загроз;

4) виокремити базовий різноплановий (монографії, підручники, посібники, статті тощо) динамічний тематичний інформаційний масив (з домінуванням наукових і навчально-методичних першоджерел за останні п'ять календарних років, а також першоджерел, які уособлюють «класику психологічної науки»;

5) визначити після завершення у 2020 році викладання навчального курсу основні пошукові тенденції у розумінні пізнавальних пріоритетів його структурно-функціонального змісту з перспективою вдосконалення наявної логістики, поглиблення інформаційної бази та методики викладання.

### **3. Результати навчання за дисципліною**

Відповідно до освітньо-професійної програми 053.00.05 Екстремальна та кризова психологія за другим (магістерським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 053 Психологія, навчальна дисципліна «Теорія і практика сучасних психологічних досліджень» забезпечує формування таких **загальних та фахових компетентностей**:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК 6. Здатність діяти на основі етичних мотивів,

ЗК 8. Здатність розробляти та управляти проектами.

СК 1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та/або практики.

СК 2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та/або практичної значущості.

СК 3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.

СК 6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

СК 8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

СК 15. Здатність вибудовувати передбачувану тактику профілактики дистресу чи кризового стану людини.

Відповідно до Освітньо-професійної програми 053.00.05 Екстремальна та кризова психологія за другим (магістерським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 053 Психологія, навчальна дисципліна «Теорія і практика сучасних психологічних досліджень» забезпечує оволодіння такими **програмними результатами навчання:**

ПР 1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПР 2. Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних і надійних методів.

ПР3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.

ПР 4. Розбляти психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

ПР 8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

ПР 10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

ПР11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

#### 4. Структура навчальної дисципліни

##### Тематичний план

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
<b>ЧАСТИНА 1. ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ У ПСИХОЛОГІЧНІЙ НАУЦІ (теоретико-методологічний аспект)</b>							
<b>Змістовий модуль 1.</b> Місце навчальної дисципліни «Теорія і практика сучасних психологічних досліджень» у системі професійної підготовки психолога-дослідника							
<b>Тема 1.</b> Феноменологія сучасного психологічного дослідження	10	2	2				6
<b>Тема 2.</b> Методологеми психологічної науки	10	2	2				6
Модульний контроль	2						
Разом	22	4	4			2	12
<b>Змістовий модуль 2.</b> Феноменологія методологічного аналізу							

<b>Тема 1.</b> Професійна логістика методологічного аналізу	10	2	2				6
<b>Тема 2.</b> Професіоналізм викладача-дослідника як науковий феномен	11	2	2				7
Модульний контроль	2						
Разом	23	4	4			2	13
<b>Разом</b>	<b>45</b>	<b>8</b>	<b>8</b>			<b>4</b>	<b>25</b>
<b>ЧАСТИНА 2. ЧАСТИНА 1. ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ У ПСИХОЛОГІЧНІЙ НАУЦІ (теоретико-практичний аспект)</b>							
<b>Змістовий модуль 3.</b> Стратегії досліджень у психологічній науці							
<b>Тема 1.</b> Психологічне дослідження як науковий феномен	10	2	2				6
<b>Тема 2.</b> Методи дослідження: класифікаційні системи	10	2	2				6
Модульний контроль	2						
Разом	22	4	4			2	12
<b>Змістовий модуль 4.</b> Організаційні тактики досліджень у психологічній науці							
<b>Тема 1.</b> Галузеві методи дослідження: класифікаційні системи	10	2	2				6
<b>Тема 2.</b> Психологія переживань вікових криз у підлітковому і юнацькому віці	11	2	2				7
Модульний контроль	2						
Разом	21	4	4			2	25
<b>Разом</b>	<b>45</b>	<b>8</b>	<b>8</b>			<b>4</b>	<b>25</b>
Підготовка та проходження контрольних заходів	30						
<b>Усього</b>	<b>120</b>	<b>16</b>	<b>16</b>			<b>8</b>	<b>50</b>

## 5. Програма навчальної дисципліни

### ЧАСТИНА 1 ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ У ПСИХОЛОГІЧНІЙ НАУЦІ (теоретико-методологічний аспект) Змістовий модуль 1

**Місце навчальної дисципліни «Теорія і практика сучасних психологічних досліджень» у системі професійної підготовки психолога-дослідника**

**Тема 1.** Феноменологія сучасного психологічного дослідження:

**Лекція 1. Методологія наукового пізнання як унікальний суспільний феномен для теорії і практики сучасного психологічного дослідження**

Наука як унікальне суспільно-історичне явище. Методологія науки. Методологія психології. Теоретична психологія і її предмет.

**Основні вихідні поняття:** базисні психологічні категорії, дослідження, буденне пізнання, знання (описове, емпіричне, теоретичне), методологія, метапсихологічні категорії, наука, наукова інформація, наукове знання, теорія, теоретична психологія.

**Семінар 1.** Теорія і практика сучасного психологічного дослідження: міфи і реальність

**Основні вихідні поняття:** вікова психологія, детермінізм, диференційна психологія, загальна психологія, методологія, моделювання, наука, принципи наукового пізнання (природовідповідності; людиноцентризму), педагогіка, психодіагностика, професійне повсякдення, соціальна компетентність, соціальна психологія, соціологія, філософія

**Тема 2.** Методологеми психологічної науки:

**Лекція 2. Основні методологічні проблеми психології**

Психофізична проблема. Психофізіологічна проблема. Психогностична проблема.

**Основні вихідні поняття:** «анатомічний початок», біосфера, дуалізм, епіфеноменалізм, матеріальний субстрат психіки, монізм, ноосфера, нейродинаміка психофізична проблема, плюралізм, психофізична взаємодія, паралелізм, психофізика, психофізіологічна проблема, сигнальні системи, поведінка.

**Семінар 2.** Проблематика психологічної науки у сучасному соціальному вимірі.

**Основні вихідні поняття:** «анатомічний початок», біосфера, дуалізм, епіфеноменалізм, матеріальний субстрат психіки, монізм, ноосфера, нейродинаміка психофізична проблема, плюралізм, психофізична взаємодія, паралелізм, психофізика, психофізіологічна проблема, сигнальні системи, поведінка.

**Змістовий модуль 2  
Феноменологія методологічного аналізу**

**Тема 1.** Професійна логістика методологічного аналізу:

**Лекція 3. Логістика методологічного аналізу**

Базові принципи наукового пізнання (загально-філософські, загально-психологічні, спеціальні). Класифікаційні дослідницькі системи у

психологічній науці (постановка проблеми). Методологія. Метод. Методика. Системний підхід у вивченні природи психічного. Основні методологічні настанови про застосування математичної статистики у психології.

**Основні вихідні поняття:** дослідницькі системи, детермінізм (причинний, системний, статистичний, цільовий, ціннісний, передмеханічний, механічний, біологічний, психічний, макросоціальний, мікросоціальний), емпіричні методи, елементаризм, методи математичної статистики, плюралізм; принцип цілісності принцип розвитку; принцип системності, редукціонізм, самодетермінація; суб'єктно-діяльнісний підхід, теоретичні методи, холізм.

**Семінар 3.** Психологічне дослідження як предмет методологічного аналізу.

**Основні вихідні поняття:** аксіома, галузі психологічного знання, емпіричні методи, методологічні принципи (загально-філософські, загально-психологічні, спеціальні), методологічний аналіз, методи теоретичного аналізу, наукова проблема, наукова теорія, системний підхід.

**Тема 2.** Професіоналізм викладача-дослідника як науковий феномен:

**Лекція 4.** Професіоналізм викладача-дослідника як провідний мотив у теорії і практиці психологічних досліджень.

**Основні вихідні поняття:** етика, викладач-дослідник, мотив, професіоналізм, психологія розвивального навчання, творчий потенціал.

Професіоналізм викладача як науковий феномен. Особистісний та комунікативний виміри науки. Психологія розвивального навчання у професійній підготовці викладача-дослідника.

**Семінар 4.** Психологія викладача-дослідника.

**Основні вихідні поняття:** етика, викладач-дослідник, мотив, професіоналізм, психологія розвивального навчання, творчий потенціал.

## ЧАСТИНА 2.

### ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ У ПСИХОЛОГІЧНІЙ НАУЦІ (теоретико-практичний аспект)

#### Змістовий модуль 3

#### Стратегії досліджень у психологічній науці

**Тема 1.** Психологічне дослідження як науковий феномен:

**Лекція 5.** Конструювання психологічного дослідження.

Експериментальна психологія як базова психологічна галузь для організації та проведення психологічних досліджень. Історико-психологічні дослідницькі виміри. Науковий підхід у вирішенні проблеми психологічного дослідження. Методика психологічного дослідження. Методи зведення й обробки результатів емпіричних досліджень.

**Основні вихідні поняття:** валідність, гіпотеза, достовірність, експериментальна психологія, лонгітюд, методика, науковий факт, психологічне дослідження.



**Семінар 5.** Експериментальне психологічне знання та формування дослідницьких стратегій.

**Основні вихідні поняття:** аксіологічні чинники вищої освіти, експериментальна психологія, лонгітюд, поперечний зріз, комплексний метод, стратегія дослідження, цикли творчого процесу (еталонування, проектування, ексцизування).

**Тема 2.** Методи дослідження: класифікаційні системи:

**Лекція 6. Методи дослідження (загальнонаукові дослідницькі методи)**

Спостереження як основний метод психологічного дослідження. Експеримент як основний метод психологічного дослідження. Специфіка галузевого використання спостереження і експерименту. Опис результатів спостереження (приклад): батьківські стереотипи як структурний елемент кризових ситуацій у навчанні і вихованні. Опис результатів експерименту (приклад): основні дитячі психологічні профілі у кризі 7 років.

**Основні поняття теми:** галузі психології, експеримент, протокол дослідження, психологічний інструментарій, результат дослідження, спостереження.

**Семінар 6.** Класифікаційні дослідницькі системи (особливості впровадження у професійну практику експериментального методу та спостереження).

## Змістовий модуль 4

### Організаційні тактики досліджень у психологічній науці

**Тема 1.** Галузеві методи дослідження: класифікаційні системи:

**Лекція 7. Методи дослідження (галузеві дослідницькі методи)**

Опитувальники в системі дослідницьких методів (анкета, бесіда, інтерв'ю). Тест як унікальний дослідницький метод. Біографічний метод. Генеалогічний метод. Генетичний метод. Моделювання. Соціометрія як провідний соціально-психологічний метод. Референтометрія. Парний рейтинг. Типові зразки галузевих дослідницьких методів та опис їх результатів.

**Основні поняття теми:** анкета, бесіда, інтерв'ю, тест, біографічний метод, генеалогічний метод, генетичний метод, моделювання, соціометрія, референтометрія, парний рейтинг.

**Семінар 7.** Прикладне використання галузевих методів дослідження.

**Основні вихідні поняття:** опитувальник (анкета, бесіда, інтерв'ю), біографічний метод, генетичний метод, проектування, прогнозування, тест.

**Тема 2.** Психологія переживань вікових криз у підлітковому і юнацькому віці:

**Семінар 8.** Прикладне використання галузевих методів дослідження (продовження).

**Основні вихідні поняття:** «феномени», «Симптоматика», «Комплекси», «Закони» як провідні результативні пізнавальні орієнтири у наукових

психологічних дослідженнях (вибіркова характеристика). Їх функціональне призначення у пізнанні природи Людини (на прикладах галузевого психологічного знання).

**Лекція 8.** Концептуальна парадигма розвитку переживань вікових криз у підлітковому і юнацькому віці.

Особистісно-орієнтований підхід – теоретико-практична основа концепції симптомокомплексів переживань вікових криз. Принципи дослідження симптомокомплексів переживань вікових криз. Симптомокомплекс як системна структурна одиниця переживань і феномен «дитинства». Базові симптомокомплекси нормативних і ненормативних криз у підлітків і юнаків.

**Основні вихідні поняття:** вікова криза, вікова періодизація, криза, переживання, підлітковий вік, юнацький вік.

## 6. Контроль навчальних досягнень

Таблиця 6.1

Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 2	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	1	2	1	2	1	2
Відвідування семінарських занять	1	2	2	1	2	1	2	1	2
Відвідування практичних занять	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Робота на семінарському занятті	10	2	20	2	20	2	20	2	20
Робота на практичному занятті	10	0	0	0	0	0	0	0	0
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	20	10	2	10	2	10
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	30	0	0	0	0	0	0	0	0
<b>Разом</b>		<b>9</b>	<b>59</b>	<b>7</b>	<b>59</b>	<b>7</b>	<b>59</b>	<b>7</b>	<b>59</b>
Максимальна кількість балів: 236									
<b>Розрахунок коефіцієнта: 236 : 60=3,9</b>									

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

### Змістовий модуль 1.

**Місце навчальної дисципліни «Теорія і практика сучасних психологічних досліджень» у системі професійної підготовки психолога-дослідника**

**Проблема 1:** провідні результативні пізнавальні орієнтири у наукових психологічних дослідженнях.

*Письмове завдання: самостійно визначити до 10 провідних методологем у наукових дослідженнях.*

*Пропоновані способи виконання завдання: структурна модель, структурно-функціональна модель, текстовий виклад, таблиця*

**Проблема 2:** систематизація отриманої інформації змістового модуля.

*Письмове завдання: створення термінологічного словника (20–25 вихідних термінів).*

*Пропоновані способи виконання завдання: текстовий виклад, таблиця.*

### Змістовий модуль 2.

#### Феноменологія методологічного аналізу

**Проблема 1:** особистість ученого у системі реальних і потенційних життєвих координат.

*Письмове завдання: розробити смислову структуру професійної характеристики особистості вченого.*

*Пропоновані способи виконання завдання: структурна модель, структурно-функціональна модель, текстовий виклад, таблиця*

**Проблема 2:** систематизація отриманої інформації змістового модуля.

*Письмове завдання: створення термінологічного словника (20–25 вихідних термінів).*

*Пропоновані способи виконання завдання: текстовий виклад, таблиця.*

### Змістовий модуль 3.

#### Стратегії досліджень у психологічній науці

**Проблема 1:** пошук тематичних методологем і вартісних експериментальних планів для побудови результативного психологічного дослідження

*Письмове завдання: 1) скласти план (5-7 пунктів) використання конкретного творчого здобутку будь-якої наукової постаті у сучасній повсякденній професійній діяльності психолога; 2) розроблення експериментального дослідницького плану.*

*Приклад: наукова ідея –.....; сфера застосування –.....; мета – ; засоби –.....; завдання –.....; перспективи –.....*

*Пропоновані способи виконання завдання: структурна модель, структурно-функціональна модель, текстовий виклад, таблиця*

**Проблема 2:** систематизація отриманої інформації змістового модуля.

*Письмове завдання: створення термінологічного словника (20–25 вихідних термінів).*

*Пропоновані способи виконання завдання: текстовий виклад, таблиця.*

#### **Змістовий модуль 4.**

##### **Організаційні тактики досліджень у психологічній науці**

**Проблема 1:** *недоліки в організації, проведенні психологічних досліджень та впровадженні отриманих результатів у практику професійної діяльності.*

*Письмове завдання: виокремити типові недоліки в організації, проведенні психологічних досліджень та впровадженні отриманих результатів у практику професійної діяльності.*

*Пропоновані способи виконання завдання: структурна модель, структурно-функціональна модель, текстовий виклад, таблиця*

**Проблема 2:** *систематизація отриманої інформації змістового модуля.*

*Письмове завдання: створення термінологічного словника (20–25 вихідних термінів).*

*Пропоновані способи виконання завдання: текстовий виклад, таблиця.*

Критерії оцінювання самостійної роботи студента (5 балів):

- 1) своєчасність виконання роботи – 1 бал;
- 2) правильність виконання роботи (повна – 2 бали, часткова – 1 бал);
- 3) обсяг виконаного завдання (достатній – 2 бали, обмежений – 1 бал).

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульні контрольні роботи виконуються в письмовій комбінованій формі.

**Таблиця 6.3.1**

##### **Зміст і критерії оцінювання модульних контрольних робіт**

Змістовий блок і його призначення	Форма	Максимальна кількість балів
Перший (визначення якості володіння базовими поняттями)	запитання, що передбачає стислу відповідь	15
Другий (виявлення здатності до аналізу, синтезу, конкретизації й узагальнення змісту навчальної дисципліни)	запитання, що передбачає розгорнуту відповідь	4
Третій (встановлення спроможності до застосування знань на практиці)	практичне завдання	6

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.  
Семестровий контроль проводиться у вигляді письмового екзамену.

**Таблиця 6.4.1**

**Критерії оцінювання відповіді студента на екзамені**

Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів
Повнота та правильність відповіді на перше теоретичне питання білету	15
Повнота та правильність відповіді на друге теоретичне питання білету	15
Правильність та аргументованість розв'язування психологічної задачі	10
Разом	40 балів

**6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю**

1. Психологічна наука і сфери людської життєдіяльності. 2. Психологічна наука у системі наукового знання. 3. Рівні методологічного аналізу. 4. Основні форми обміну науковою інформацією. 5. Особистісний та комунікативний виміри науки. 6. Наукова теорія як пізнавальний феномен. 7–8. Концептуальні наукові підходи у вивченні природи психічних та психологічних явищ. 9. Метапсихологічні наукові категорії. 10. Дослідницька гіпотеза як пізнавальний феномен. 11. Знання як науковий феномен. 12. Базисні психологічні категорії. 13. Загальнофілософські принципи наукового пізнання. 14. Загальнопсихологічні принципи наукового пізнання. 15. Класифікаційні дослідницькі системи. 16. Науково-технічні революції і психологічна наука. 17. Експериментальна психологія як базова психологічна галузь для організації та проведення психологічних досліджень. 18. Різновиди дослідницьких стратегій. 19. Галузеві історико-психологічні дослідницькі виміри. 20. Методологічні досягнення античної філософії. 21. Методологічні досягнення психології середньовіччя. 22. Досягнення психологічної науки епохи Відродження. 23. Аналіз концептуальних напрямків періоду ХІХ – початку ХХ ст. 24. Методи теоретичного аналізу. 25. Опитувальники як метод дослідження. 26. Тест як метод дослідження. 27. Галузеві психологічні дослідницькі методи (біографічний метод, генеалогічний метод, генетичний метод та ін.). 28. Галузеві психологічні дослідницькі методи (контент-аналіз, близнюків метод, парний рейтинг та ін.). 29. Моделювання (структурне, структурно-функціональне; математичне, статистичне). 30. Спостереження як метод дослідження. 31. Експеримент як метод дослідження. 32. «Феномени», «задачі», «ефекти» у психологічній науці. 33. «Симптомокомплекси», «закони» у психологічній науці. 34. Самоспостереження як метод дослідження. 35. Лонгітюд і поперечні зрізи як організаційні дослідницькі методи. 36.

Методологічні настанови про використання методів математичної статистики у психології. 37. Психофізична проблема у психології. 38. Психофізіологічна проблема у психології. 39. Психогностична проблема у психології. 40. Кризові періоди у становленні особистості. 41. Шкалювання (шкала абсолютна, шкала інтервальна, шкала номінальна, шкала відношень, шкала порядкова, шкала соціальної дистанції). 42. Вікова періодизація і вікова класифікація. 43. Особистість ученого у системі реальних та потенційних життєвих координат. 44. Структура творчого потенціалу вченого. 45. Етика наукового дослідження. 46. Психологія розвивального навчання. 47. Методика наукового дослідження. 48. Типові тенденції у розвитку сучасного психологічного знання. 49. Закони вищої нервової діяльності і природа психічного. 50. Аналіз дослідницьких результатів (графологічний, дисперсійний, категоріальний, казуально-динамічний, кластерний, кореляційний, факторний). 51–75 (тематичні практичні завдання).

#### 6.6. Шкала відповідності оцінок

*Таблиця 6.6.1*

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно- відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо - мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
F <sub>X</sub>	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу - досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення

		дисципліни
--	--	------------

## 7. Навчально-методична картка дисципліни

### Навчально-методична картка дисципліни «Теорія і практика сучасних психологічних досліджень»

для студентів спеціальності 053 Психологія

Разом: 120 год., з них – лекції –16 год., семінарські заняття – 16 год., модульний контроль – 8 год., самостійна робота – 50 год,  
семестровий контроль –30 год.

Модулі	ЧАСТИНА 1 ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ У ПСИХОЛОГІЧНІЙ НАУЦІ (теоретико-методологічний аспект) Змістовий модуль 1.	ЧАСТИНА 1 ЧАСТИНА 1. ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ У ПСИХОЛОГІЧНІЙ НАУЦІ (теоретико-практичний аспект) Змістовий модуль 3
Назва модуля	Місце навчальної дисципліни «Теорія і практика сучасних психологічних досліджень» у системі професійної підготовки психолога-дослідника	Стратегії досліджень у психологічній науці
Кіль-сть балів за модуль	59	59
Теми лекцій	<p><b>Тема 1.</b> Методологія наукового пізнання як унікальний суспільний феномен для теорії і практики сучасного психологічного дослідження (1 бал).</p> <p><b>Основні вихідні поняття:</b> базисні психологічні категорії, дослідження, буденне пізнання, знання (описове, емпіричне, теоретичне), методологія, метапсихологічні категорії, наука, наукова інформація, наукове знання, теорія, теоретична психологія.</p> <p><b>Тема 2.</b> Основні методологічні проблеми психології (1 бал).</p> <p><b>Основні вихідні поняття:</b> «анатомічний початок», біосфера, дуалізм, епіфеноменалізм, матеріальний субстрат психіки, монізм, ноосфера, нейродинаміка психофізична проблема, плюралізм, психофізична взаємодія, паралелізм, психофізика, психофізіологічна проблема, сигнальні системи, поведінка.</p>	<p><b>Тема 5.</b> Конструювання психологічного дослідження (1 бал).</p> <p><b>Основні вихідні поняття:</b> валідність, гіпотеза, достовірність, експериментальна психологія, історія психології, лонгітюд, методика, науковий факт, психологічне дослідження.</p> <p><b>Тема 6.</b> Методи дослідження (загальнонаукові дослідницькі методи) ( 1 бал).</p> <p><b>Основні вихідні поняття:</b> галузі психології, експеримент, протокол дослідження, результат дослідження, спостереження</p>
Кількість балів	2	2



<p><b>Теми семінарів</b></p>	<p><b>Тема 1.</b> Теорія і практика сучасного психологічного дослідження: міфи і реальність (11 балів).</p> <p><b>Основні вихідні поняття:</b> вікова психологія, детермінізм, диференційна психологія, загальна психологія, методологія, моделювання, наука, принципи наукового пізнання (природовідповідності; людиноцентризму), педагогіка, психодіагностика, професійне повсякдення, соціальна компетентність, соціальна психологія, соціологія, філософія</p> <p><b>Завдання:</b> 1) з'ясувати сутність «науки» як суспільного феномени; 2) встановити на основі <i>структурного моделювання</i> різнорівневі міжпредметні зв'язки навчального курсу «Теорія і практика сучасних психологічних досліджень» з іншими галузями наукового (філософія, педагогіка, соціологія тощо) та психологічного знання (загальна психологія, вікова психологія, соціальна психологія та ін.). 3) встановити на основі <i>структурного моделювання</i> смислові зв'язки між метапсихологічними та базовими психологічними категоріями. (11 балів).</p> <p><b>Тема 2.</b> Проблематика психологічної науки у сучасному соціальному вимірі (11 балів).</p> <p><b>Основні вихідні поняття:</b> «анатомічний початок», біосфера, дуалізм, епіфеноменалізм, матеріальний субстрат психіки, монізм, ноосфера, нейродинаміка психофізична проблема, плюралізм, психофізична взаємодія, паралелізм, психофізика, психофізіологічна проблема, сигнальні системи, поведінка.</p> <p><b>Завдання:</b> 1) з'ясувати сутність основних методологічних проблем психологічної науки феномени; 2) продемонструвати їх актуальність на власному прикладі</p>	<p><b>Тема 5.</b> Експериментальне та історико-психологічне знання і формування дослідницьких стратегій (2 год.).</p> <p><b>Основні вихідні поняття:</b> 1) аксіологічні чинники вищої освіти, експериментальна психологія, лонгітюд, поперечний зріз, комплексний метод, стратегія дослідження, цикли творчого процесу (еталонування, проектування, ексцизування); 2) антична психологія, психологія середньовіччя, психологія XVII ст., психологія XIX ст., психологія XX ст., психологія початку XXI ст..</p> <p><b>Завдання:</b></p> <p>1) розробити циклові етапи дослідницької стратегії (вибір стратегії – за рекомендацією викладача);</p> <p>2) сформулювати три-чотири пізнавальні положення з використанням минулих авторських наукових уявлень чи наукових психологічних шкіл.</p> <p><b>Тема 6.</b> Класифікаційні дослідницькі системи (особливості впровадження у професійну практику експериментального методу та спостереження) (11 балів).</p> <p><b>Основні вихідні поняття:</b> експеримент, спостереження, самоспостереження, психологічний інструментарій:</p> <p><b>Завдання:</b> скласти проект плану спостереження (експерименту) (вибір теми за рекомендацією викладача).</p>
------------------------------	---	---

	будь-якої конкретної галузевої проблематики (вікова психологія, соціальна психологія та ін.); 3) встановить специфіку вчинкового підходу в українській психології.	
<b>Кількість балів</b>	22	22
<b>Самостійна робота</b>	<p><b>Проблема 1:</b> провідні результативні пізнавальні орієнтири у наукових психологічних дослідженнях (5 балів).  <b>Письмове завдання:</b> самостійно визначити до 10 провідних методологем у наукових дослідженнях.  <b>Способи виконання:</b> тези, таблиця.</p> <p><b>Проблема 2:</b> систематизація отриманої інформації змістового модуля.  <b>Письмове завдання:</b> створення термінологічного словника (20–25 вихідних термінів).  <b>Пропоновані способи виконання завдання:</b> текстовий виклад, таблиця.</p>	<p><b>Проблема 1:</b> пошук тематичних методологем і вартісних експериментальних планів для побудови результативного психологічного дослідження (5 балів)  <b>Письмове завдання:</b> 1) скласти план (5-7 пунктів) використання конкретного творчого здобутку будь-якої наукової статті у сучасній повсякденній професійній діяльності психолога; 2) розроблення експериментального дослідницького плану.  <b>Приклад:</b> наукова ідея –.....; сфера застосування –.....; мета – ; засоби –.....; завдання –.....; перспективи –.....  <b>Способи виконання:</b> тези, таблиця.</p> <p><b>Проблема 2:</b> систематизація отриманої інформації змістового модуля.  <b>Письмове завдання:</b> створення термінологічного словника (20–25 вихідних термінів).  <b>Пропоновані способи виконання завдання:</b> текстовий виклад, таблиця.</p>
<b>Кількість балів</b>	10	10
<b>Модулі</b>	<b>Змістовий модуль 2</b>	<b>Змістовий модуль 4</b>
<b>Назва модуля</b>	<b>Феноменологія методологічного аналізу</b>	<b>Стратегії досліджень у психологічній науці</b>
<b>Кіль-сть балів за модуль</b>	59	59

<p><b>Теми лекцій</b></p>	<p><b>Тема 3.</b> Логістика методологічного аналізу науки (1 бал).  <b>Основні вихідні поняття:</b> дослідницькі системи, детермінізм (причинний, системний, статистичний, цільовий, ціннісний, передмеханічний, механічний, біологічний, психічний, макросоціальний, мікросоціальний), емпіричні методи, елементаризм, методи математичної статистики, плюралізм, принцип людиноцентризму, принцип природовідповідності.</p> <p><b>Тема 4.</b> Професіоналізм викладача-дослідника як провідний мотив у теорії і практиці психологічних досліджень (1 бал).  <b>Основні вихідні поняття:</b> етика, викладач-дослідник, мотив, професіоналізм, психологія розвивального навчання, творчий потенціал.</p>	<p><b>Тема 7.</b> Методи дослідження (галузеві дослідницькі методи) (1 бал).  <b>Основні вихідні поняття:</b> анкета, бесіда, інтерв'ю, тест, біографічний метод, генеалогічний метод, генетичний метод, моделювання, соціометрія, референтометрія, парний рейтинг</p> <p><b>Тема 8.</b> Концептуальна парадигма розвитку переживань вікових криз у підлітковому і юнацькому віці. (1 бал)  <b>Основні вихідні поняття:</b> вікова криза, віковва періодизація, криза, переживання, підлітковий вік, юнацький вік</p>
<p><b>Кількість балів</b></p>	<p>2</p>	<p>2</p>
<p><b>Теми семінарів</b></p>	<p><b>Тема 3.</b> Психологічне дослідження як предмет методологічного аналізу (11 балів).  <b>Основні вихідні поняття:</b> аксіома, галузі психологічного знання, емпіричні методи, методологічні принципи (загально-філософські, загально-психологічні, спеціальні), методологічний аналіз, методи теоретичного аналізу, наукова проблема, наукова теорія, системний підхід, шкалювання.</p> <p><b>Завдання:</b> 1) охарактеризувати можливості застосування у науковому пошуці методологем психологічного знання (вибір принципів та дослідницької теми – за рекомендацією викладача); 2) розробити шкалу та критерії оцінювання життєвого явища (вибір теми – за рекомендацією викладача).</p> <p><b>Тема 4. Психологія викладача-дослідника (11 балів)</b>  <b>Основні вихідні поняття:</b> етика, викладач-дослідник, мотив, професіоналізм, психологія розвивального навчання, творчий потенціал.</p>	<p><b>Тема 7.</b> Прикладне використання галузевих методів дослідження (11 балів).  <b>Основні вихідні поняття:</b> опитувальник (анкета, бесіда, інтерв'ю), біографічний метод, генетичний метод, проектування, прогнозування, тест.</p> <p><b>2. Завдання:</b>  1) розроблення тематичних анкет;  2) розроблення тематичних психологічних бесід (вибір теми – за рекомендацією викладача);  3) тематичне моделювання (дослідницька тема обирається за рекомендацією викладача).</p> <p><b>Тема 8.</b> Прикладне використання галузевих методів дослідження (продовження) (11 балів).  <b>Основні вихідні поняття:</b> опитувальник (анкета, бесіда, інтерв'ю), біографічний метод, генетичний метод, проектування, прогнозування, тест.</p>

	<p><b>Завдання:</b> 1) означте специфіку педагогічної діяльності викладача вищого навчального закладу порівняно з діяльністю шкільного вчителя; 2) назвіть психологічні умови, які визначають ефективність діяльності викладача вищої школи; 3) сформулюйте типові відмінності між викладачем і викладачем-дослідником. 4) зробіть самоналіз власного професійного профілю як викладача-дослідника; 5) розробіть структурну модель «Психологія розвивального навчання у вищій школі» з перспективою її застосування у теорії і практиці психологічних досліджень.</p>	
<b>Кількість балів</b>	22	22
<b>Самостійна робота</b>	<p><b>Проблема 1:</b> особистість ученого у системі реальних і потенційних життєвих координат (5 балів).</p> <p><b>Письмове завдання:</b> розробити смислову структуру професійної характеристики особистості вченого.</p> <p><i>Способи виконання: тези, таблиця.</i></p> <p><b>Проблема 2:</b> систематизація отриманої інформації змістового модуля.</p> <p><b>Письмове завдання:</b> створення термінологічного словника (20–25 вихідних термінів).</p> <p><i>Пропоновані способи виконання завдання: текстовий виклад, таблиця.</i></p>	<p><b>Проблема:</b> недоліки в організації, проведенні психологічних досліджень та впровадженні отриманих результатів у практику професійної діяльності (5 балів).</p> <p><b>Письмове завдання:</b> виокремити типові недоліки в організації, проведенні психологічних досліджень та впровадженні отриманих результатів у практику професійної діяльності.</p> <p><i>Способи виконання: тези, таблиця.</i></p> <p><b>Проблема 2:</b> систематизація отриманої інформації змістового модуля.</p> <p><b>Письмове завдання:</b> створення термінологічного словника (20–25 вихідних термінів).</p> <p><i>Пропоновані способи виконання завдання: текстовий виклад, таблиця.</i></p>
<b>Кількість балів</b>	10	10
<b>Види поточного контролю</b>	Модульна контрольна робота – 25 балів	Модульна контрольна робота – 25 балів
<b>Рейтингові бали</b>	Загальна кількість балів – 236 Коефіцієнт для переведення у 60-бальну шкалу – 3,9	
<b>Підсумковий</b>	Екзамен – 40 балів	

<b>контроль</b>	
-----------------	--

## 8. Рекомендовані джерела

### Основна література:

1. Бочелюк В.Й., Бочелюк В.В. Методика та організація наукових досліджень у психології / В.Й. Бочелюк, В.В.Бочелюк В.В. – К. : Центр навчальної літератури, 2008. – С. 215-274.
2. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психодиагностике / Л.Ф. Бурлачук, С.М. Морозов. – СПб. : Питер. 2014. – 540с.
3. Велитченко Л.К. Методологічні і теоретичні проблеми психології / Л.К. Велитченко, В. І. Подшивакіна. – Одеса : СВД Черкасов, 2009.– 280 с.
4. Основи наукових досліджень / за заг ред. Т.В. Гончарук. – Тернопіль, 2014. – 272 с.

### Додаткова література:

1. Бреслав Г.М. Основы психологического исследования / Г.М.Бреслав. — М. : Смысл ; Издательский центр «Академия», 2010. — 496 с.
2. Воробьев К.П. Формат современной журнальной публикации по результатам клинического исследования. Часть 3. Дизайн клинического исследования / К.П. Воробьев // Український медичний часопис. – 2008. – № 2. – С. 150-160.
3. Корольчук М.С. Методологічні та теоретичні проблеми психології , М.С. Корольчук. – К.: Ельга, 2008. – 336 с.
- 4 Корнилова Т.В. Методологические основы психологии /Т.В. Корнилова. – СПб. : Питер, 2008. – 320 с.
5. Макаруч Н.О. Робоча програма «Теорія і практика сучасних психологічних досліджень» / Н.О. Макаруч. – КУ ім. Бориса Грінченка, 2017. – 16 с,
6. Хьелл Л. Теории личности / Л. Хьелл, Д. Зиглер. – СПб. : 2014. – 600 с.

## 9. Додаткові інформаційні ресурси

1. Бхаттачарджи А., Ситник Н.І. Методологія і організація наукових досліджень: дослідження в соціально-економічних науках / А. Бхаттачарджи, Н.І. Ситник, – 2016. Режим доступу: [http://management.fmm.kpi.ua/wp-content/uploads/2014/12/Sytnik\\_Methodology.pdf](http://management.fmm.kpi.ua/wp-content/uploads/2014/12/Sytnik_Methodology.pdf).–Название с экрана.
2. Высокие технологии. Бизнес. Общество // II Международная научная конференция. – Боровец (Болгария), 2016. – 335 с. – [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://www.hightech.society.en>.
3. Гуманитарное пространство науки: опыт и перспективы // V Международная научно-практическая конференция. – Прага (Чехия), 2016. – 330 с. – [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://www.awast.com>.
4. Качмар О. Дизайн наукового дослідження в медицині / Качмар О, 2009. – Режим доступу:<http://www.dcp.com.ua/Дизайн%20наукового%20дослідження>. – Название с экрана.